

VORBEȘTE ȘI VEI PUTÊ.

	Capit.	Distr.
Pe an	128	152
Pe șase luni	64	76
Pe trei luni	32	38
Pe un lunar	11	—
Unu esemplar	24	pâr.
Pentru Paris pe trimestru	fr. 20	—
Pentru Austria	flor. 10 v. a	—

ROMANULU.

Redacțiunea, Strada Fortunei (Caimata) No. 15. — Articolele franjeze și republicate se voru, arde. — Gerante respunzătoru ANGHIELU IONESCU.

LUMINEZA-TE ȘI VEI FI.

Abonamentul în București, Pasagiul Român No. 48. — În districte la Corespondenții Jiarului și prin Postă. — La Paris, la D. Hallegrain, rue de l'ancien Comédie, Nr. 5. — Administratoarele Jiarului D. Gr. Serrurier, ANUNCIURILE. — Linia de 30 litere — 1 — leu. — Inserțiun și reclame, linia 3 —

REVISTA POLITICĂ.

BUCUREȘTI 21 Ciresiaru.

Astă-đi șese-spre-đece ani, Marele Vornicu Vilara, ăicea: „Astă-đi potu eș și facu așa”, și cuvintele omului că este ministru unu guvernă asolutu devinu îndată și fapte. Vornicul Vilara porunci și, astă-đi șese-spre-đece ani, toți căți voiaș libertatea fură unii arestați în casarma care purta numele Domnitorulu asolutu d'atunci, și alții fură siliți se s'ascunză unde putură spre a scăpa pentru a pute lucra. Și pe cându guvernulu asolutu era pe deplinu sicuru de isbenda sea, căci restabilise în totu cea mai asolută tăcere, totu în acelu momentu, astă-đi șese-spre-đece ani, se rădica la Islaz drapelulu libertății asolute a omului, a tipariulu și a intrunirilor. Puțină încă, și drapelulu acelu-a va fi rădicatu în tota națiunea, libertatea va domni în tota lucirea iei, pentru trei luni, pină ce va căde suptu baionetele asolutismulu și va ascepta a doua și cea mai sicuru inviaere.

Foile franceze, de la 16 Iuniu, spun că se crede că s'arū negocia cu Italia și că invoierea n'ar fi departe d'a se face, ca se trāmită și dēnsa unu corpu de debarcare la Tunis, spre restabilirea ordinii.

Nu se scie încă de se va face sēu nu acēta; cestiunea inse este insemnată din doue puncturi de privire: antēiū cā intervenindū Italia arū incepe a deveni braciulu alianței puterilor liberali, ș'acēta ar fi unu faptu și de doritū și de insemnatū. Alu doilea punctu ce este insemnatū în cestiunea Tunisiană, și care trebue se-lu cunoscem: bine, este pozițiunea acēstui domnū, acēstui beiu, în privința Porței Otomane. Pōrta otomană, decā a avutū și ea uā statorniciā în politica iei, a fostu concista; și chiar cāndu a perditū puterea, n'a perditū inse nici uā datā principiuulu iei d'a voi se domnescā. Acēstui principiu a sacrificatū totu dēuna totu.

Facā ori ce ar voi poporul sēu capulu unei provincie, din acele asupra căre-a Pōrta pretinde a fi suverană sēu Suzerană; facā, ăicemū, ori ce ar voi, și Pōrta va incuviința totu, destulū numai ca se se cērā prealibila iei incuviințare, se s'arate cā națiunea nu pōte face, sēu cā cea-a ce face nu se pune în lucrare fără prealibila sancțiune a Porței.

Indată darū ce insurecțiunea a isbucnitū la Tunis, pe la sfirșitul lui Apriliu, sēu în ăioa antēia sēu a doua a lui Maiu, nu mai ținemū bine mīnte, și care se scie c'a isbucnitū, ca mai tōte insurecțiunile și revoluțiunile, din pricina impositelorū, a financiarilorū, Turcia, spune *Dēbats*, (16 Iuniu) „gāsi cā momentulu este favorabile spre a interveni ș'a face se se priimescā serviciile sale cari ar fi renouitū astū, felū ș'arū fi consacratū pretențiunile iei la suzeranitate. Unu plenipotentiu Turcu a voit se intro indată în negociați directe cu beifulū, și consulu englese a și susținutū, (negreșitū) acēstā propuneru.”

Se vede inse cā beiful de la Tunis ține la autonomia și independința țerei lui ș'a priimitū mai bine se-lu bată poporul lui de cātu se priimescā intervenirea Porței, intru cele din inru. Ș'apoi, și decū Beiful nu va fi avēndū asemene simțiminte naționale, este acolo

Francia, care are interese directe și care prin urmare, nu pōte, (cumū ăice totu *Dēbats* de la 16) „se priimescā a avē „acolo, în vecinătatea iei, în locū de „unū suveranū independinte, stepānū „pe acțiunile sale, unū vecinū vasale „alū Porței, cu care apoi ori ce afa- „ceri, ori ce conflicte ar d'veni uā cestiune europeană, în locū de cestiune „locale ce pōte fi acumū.

Francia darū s'a opusū la ori ce amestecū alū Porței: „Consulu fran- „cese, în unire cu celū Italianū, s'a „opusū la uā demonstrare care ținea „a modifica uā stare de lucruri con- „sacrată de timpū, prin consimțimē- „tulu generale ș'acelu-a alū Divanulū „lui, darū alū DIVANULUI din TUNIS, „erū nu din CONSTANTINOPOLE(1).

Foriciū Tunisianū cari se 'nvecinescū cu puteri cari au interesū se susție autonomia lorū! La noi din contra Rusia, tocmai spre a ne 'nghiți, susținea suzeranitatea Porței; totu astūfelū a făcutū și Austria; și cātu pentru Francia, ea este prea departe, și interesele iei aci suntū altele, și cine scie ce ele i-au condamnatū erī, ce-i vorū comanda ađi și mai cu sēmă ce-i vorū comanda māne! Și d'acēa-a noi amū ăisū, ăicemū și vomū ăice poporulū: — Cine cautā spre străinū instreinatū va fi.

Se ne repetimū ne contenitū acēste cuvinte, ori care ar fi opiniunile nōstre politice despre cele din intru! Se preferimū fiā care omū, mare sēu micū, ori ce reū, și s'asceptāmū momentulu priinciosū se ne vindecāmū prin noi ēșine, darū se fugimū de străinū, ori cari ar fi elū, și se preferimū mai bine se perdemū ori ce de cātu se dāmū unū străinū dreptulū d'a recunoscē sēu a un recunoscē faptele nōstre. Și pentru cā cestiunea este de viētā sēu de mōrte, s'aducemū aci aminte cuvintele unū omū de geniū, care a iubitū atātū de multū România, care a făcutū atātū pentru dēnsa și pentru care România n'a făcutū nimicu pān'acumū, vorbimū de E. Quinet.

„Cumū! totu dēuna ne vomū răđima pe străinū, totu dēuna pe deșiertū! Ei dacā așū cānta în sfirșitū susținerea mea în sufletulu acelu-a ce ăicū cā este mortū! Intr'altūfelū, cumū s'ar putē face inviaerea naționale? Dar cumū credeți a putē decepta națiunea fără *sufarea spiritulu naționale* în libertatea sea, în avēntulu sēu! O nebuniā! De cāndu ore corpurile s'ardicā din mōrmentū dacā spiritulu remāne acolo?”

Miunich, 15 Iuniu. Maiestățile lorū, Imperatulū și Imperătesa Austriei, au sositū astăđi la 6 ore dimiņța aici ș'au fostū salutați la imbarcade-a drumulu de ferū de către regele și principele. Astăđi sēra maiestățile lorū vorū continua cālătoria lorū la Kissingen.

— Viena, 15 Iuniu. S'asicurā, cā negociațiile între Paris și London au ajunsū pinā la punctū, cā Englitera va adopta propuneru francezā. — Danesiū persistā încă la Eckernförde-Husum ca linia de demarcare. Plenipotențiarul austriac și prusiaū vorū lua, dupe tōtā probabilitatea, propuneru franco-anglesā, adicā linia de demarcare Flensburg-Rizum, ad referendum și pōte cā va fi priimitā, decā Flensburg și Rizum se vorū incorpora în Germania.

(1) Debats, 16 Iuniu.

— Newyork, 4 Iuniu, sēra. Generalarul Grant a atacatū pe confederați (anti-unionisti) la 3 ale lunei și i a respinsū în retranșamețele lorū, fără a dobindi unū avantajū decisivū. Perderea uniunistorū este de aprōpe 3000 omeni. — Agiulū aurulu 92.

— Triest, 15 Iuniu. Postia din India și China a sositū ș'a adusū navelu de la Calcutta din 20 și de la Bombay din 23 Mai. Tōte posturile militare la fruntaria de la Bhootan au fostū re'nforțate și s'a făcutū pregătiri spre a pedepsi ofensările făcute ambasadorulu britanicū. — La Kabul se prevede uā crisā, biruința Emirulu este probabilă. Semințele muntone la Peshawer au supserisū tratatele de pace. Autoritățile britanice la Aden au îndemnatū pe semințele arabe a evacua locurile ocupate la termū.

ROMANIA DE PESTE CARPAȚI.

Sibiu, 14 Iuniu. Sediņța dictei. Ordinea ăilei: § 4 alu raportulu comisiunii asupra optării la propuneru rogescā. Acēstū paragrafū s'atīnge de competența curței supreme judiciare a Transilvaniei. Deputatulū Pușcariu contestā dreptulū de jurisdicțiune națiunii sāsesci. Asupra acēstei contestări urmēzā uā dezbateru animatā, la care iēu parte deputații: Doctorū Teutsch, comitele Conrad Schmidt și alții. Nu s'a luatū nici uā rezoluțiune.

EPISTOLE

DESPRE FILOSOFIA POLITICĂ.

Dimboviței Românulu.

III.
(Opozițiuni prin convingere, prin osebite de credințe).

Este peste puțină, onoratā *Dimbovița*, se nu scit, și mai cu sēmă se nu simți cā suntū omeni cari adoptā sēu respingū, susținū sēu combatū uā ideā, uā credință, fără se fiā împinși, pentru sēu contra iei, de vr'unū interesū mișiarū, sēu chirū de vr'uā ambițiune personale. Scit și simți, cā dacā amū presupuno interese individuali tutorū celor-a cari susținū sēu combatū unū faptū, uā ideā, uā constituțiune, amū degrada cu totulū omenirea, și ne amū degrada pe noi inșine, cāci ni s'arū ăice, cu dreptū cuvēntū, cā judecāmū pe cei-lalți dupe cugetulū, dupe simțimintele nōstre. A sositū, credemū, timpulū se ăicemū și se credemū cā suntū și la noi omeni, și mulți încă, cari susținū ideiele unū guvernū nu, fiindū cā suntū funcționarii acelu guvernū, sēu fiindū cā au întreprinderi, sēu procese, sēu fiindū cā le dā vr'uā subvențiune; cā suntū esemene cari combatū ideiele unū guvernū, nu fiindū cā i-a scosū din funcțiune, sēu fiindū cā nu le-a făcutū abonați prin poliția și prin administrațiune, sēu fiindū cā suntū vēduși candidaților la domniā sēu reacționariilor, sēu fiindū cā, pismuiescū laurii dupe fruntea Ministrilorū, făcēndū excepțiune de noi, cestiā de la *Romānulū*, cari suntemū vēduși reacționariilor, muscalilorū și austriacilorū, precumū o dovedesce o lucrare necontentitā de 20 de ani, și respălirile ce amū luatū, și averea în care inolamū și cari sun-

temū și orbiți de ambițiune și de gelosia cā nu ni s'a datū și nouā vr'uā funcțiune, precumū o spune *Dimbovița*, credemū cā d'aci incolo suntū în astă țērā mulți omeni onorabili, independinți, sinceri cari suntū pentru sēu contra unū guvernū fără interesū și numai prin convingere.

Familia în care a născutū ș'a crescutū omulū, antēiele noțiuni ce i-au datū părinții sēu profesorii sei, miđloculū în cari a trāitū și trăiesce, amicii ce i aro, tōte acēste ș'altele asemene inriurēzā puterieu asupra minții omului și-lu facū a adopta sēu a respinge cutare ideā, cutare sistemā polițicā. Ideiele politice suntū ca și cele religiōse, și credemū cā pōte fi cine-va unū omū forte onorabile credēndū cā în învețemēntulu lui Maometū este mai multū adevērū de cātu în învețemēntulu sfântulu Pavelū, și vice-versa.

Este darū timpū, mai repetimū, se 'ncepemū și noi a propaga fiā-care credințele sale politice, a combate credințele, ce ne parū greșite, a demonstra cā omulū care le susține este rătăcitū, fără inse a presupune îndată cā elū susține acele ideie fiindū cā este plătītū de guvernū sēu de Gortschakoff. Ș'acēta credemū cā este mai multū în interesulū guvernelorū, cāci se scie cā, bānuielā pentru bānuielā, nedreptate pentru nedreptate, apoi mai lesne potū fi bānuifi cei cari se ducū acolo unde este puterea ăilei, de cātu cei cari se dechiarā contra iei și se ducū la puscăriā.

Acēstū adevērū ne conduce la altulū.

Suntū doue miđloce pentru propagarea ideilorū politice și religiōse. Unulū este propaganta prin cuvēntū, prin luminā, altulū este propaganta pe făcute, prin întunericū, prin silā. Unū scriū cărți, broșuere, ăiare și propagā necontentitū ideiele lorū, politice sēu religiōse; facū intruniri, în cāmpulu libertății, în sala Bosell, sēu ori unde altū; facū cursuri libere, Duminicele, serele, și propagā necontentitū credințele lorū, debātēndū cu contradicțitorii lorū, în facia unū mare auditoriū, care ascultā, aude, judecā, și, dupe ce s'a luminatū, se pronunție pentru sēu contra.

Alții oprescū ori ce broșurā, ori ce ăiarū, oprescū ori ce intrunire și impunū ideiele lorū prin sabiā, prin bicieū, ba încă și prin spēnduratori și prin euptore ardēnte, în care aruncā pe cei cari au cutezarea a dechiarā cā nu înțelegū, și prin urmare cā nu credū.

Acei cari astā-đi arū pune în lucrare una sēu alta din acēste propagante, n'au nici unū meritū personale și nu potū aspira a vedē fruntea lorū incununatā cu nici unū felū de laure, cāci amēndoue suntū bine cunoscute de cāndu lumea, ș'amēndouā s'au pusū, la rēndulū lorū, în lucrare, cāndū mai multū cāndū mai puținū, și, cea-a ce este și mai multū, amēndoue au avutū apostoliilor sinceri, onorabili și devotați, precumū negreșitū c'amēndoue au avutū și mixei, și ambițioși și trādătoriilor lorū. Pildele suntū de prisosū se le mai dāmū, cāci le scitū toți; și chiarū cei cari nu scitū citi, au audītū inse în bisericā cumū unulū din regiū Faraoni ai Egiptulu a datū ordinū a se tăia toți punciū, sperāndū cā astūfelū va putea tăia, ucide, și spiritulu opozițiunii se scia cā are se nascā, și

cumū tocmā copila lui fu acea-a ce scāpā pe prunculū rebelū, pe Moisi; cumū celū-laltū Faraon, nu voi se lase pe Ebrei se scape din robia lui, cum fu lovitū de ăece bicie ale cerulu, cumū în sfirșitū îi lasā, ș'apoi porni cu gendarmeria dupe dēnsii spre ai prinde și fu înecatū în marea roșā; ș'au mai audītū ș'audū, totū în bisericā, cumū Imperații Romani prigōnirā spiritulu celū nou, cumū restignirā pe Iisus, cumū arserā în euptore pe propagatoriū sei, cumū publiculū amētitū, aplaudā, și cumū, cu tōte acēste, spiritulu celū nou triumfā, și imperiulū Cesarilorū cāđu; și ce cādere! Pildele darū, cumū dīserāmū, suntū ne-numerate și cunoscute de toți, și decā atragemū asupra lorū suvenirea ta, onoratā *Dimbovița*, este spre a-ți dovedi pe d'ua parte cā cei cari punū în lucrare, una sēu alta din acēste sisteme, n'au dreptū a 'preține la nici unū felū de laure, fiindū cā nu facū de cātu a copia cea-a ce s'a făcutū și se face pretutindine, și cā amēndoue sistemele au gāsītū a-deranți sinceri și onorabili, adicā omeni cari suntū pentru sēu contra prin convingere erū nu conduși de interese sēu de ambițiuni.

Ca se fimū pe deplinū înțelesū, și cu speranția cā vomū incepe și noi a crede în *convingeri*, erū nu numai în interese mișiarve, se ne permitā *Dimbovița* se-i mai dāmū unū esemplu sēu doue, mai de resortulu polițicū și mai moderne, și cari ne vorū areta și mai bine cumū omenii cei mai onorabili, cei mai patrioți, dīferā cu totulū în opiniū, și fără ca nimine se pōtā bānu pe protivniculū sēu cā este vēndutū sēu orbitū de ambițiune, „de gelosia laurelorū celū laltū.”

Ori ce societate are unū contractū dupe care merge, și care se numesce, constituțiune, Chartă, Convențiune, contractū sociale în sfirșitū. Ei bine; cine nu scie c'acēste contracte nu numai cā suntū felurite, darū încă punerea lorū în lucrare s'a făcutū și se face prin felurite moduri.

Tablele lui Moisi suntū uā constituțiune, religiōsā în adevērū, darū și polițicā. Popurulū lui Israelū inse n'a făcutū elū ēnsu-și acea constituțiune; Moisi le a spusū cā a priimitū-o din cerū, și Israeliții, de și națiune forte inteligēte, le a priimitū fără dezbateru și le păstrēzā chiarū pānā astāđi?

Poporulū francezū avea și elū unū contractū sociale; cāci se scie cā unū contractū se pōte face și fără se pune pe hārtiā. Acelu contractū era cā regele domnesce prin voința lui Dumneđeu. Domnitorulu din uru ăicea: — „Statulū suntū eu.” — Poporulū francezū priimia acēstā formulā și contractulū sēu sociale era voința regelū. Dup'acēa-a, omenii începurā a nāscoci altūfelū de moduri de contracte, și poporulū francezū, fără se aibā nici libertatea preseii, nici libertatea intrunirilor, ne pomonirāmū cā astā, nu se scie și nu se pōte înțelegē cum, despre acēste contracte, și cā s'apucā se restōrne tronulū regelū Dumneđeu, și se pro-

clame contractele cele noue. *Dambovița* cunoșce acele contracte, știe încă că sunt și multe, și prin urmare ne va erta se nu-i mai aducem aminte nici unul, ci numai basea, temelia ce a pus contractelor sociale, partea cea laltă.

„Ideia de contract, ș-acesta juriconsulții cari vor voi vor și s'o demunstre, este cu totul exclusivă de ideia de *guvernământ*, cea-a ce caracterisă contractul, convenținea de *schimb*, șeu commutativă, cum și dicu legiști, este că în virtutea acestei convențiunii *libertatea și binele omului cresc* cându prin instituținea unei *autorități*, șeu guvernământ, cum și mai dicu unii, și libertatea și binele, (le bien être) scadu, și este neapertu se scada, căci așa cere imperiosu prin *esința* iei instituținea *autorității*. Contractul este prin esința lui un *schimb*; elu nu implică altă îndatorire pentru cei cari au contractat de cătu aceea-a a schimbulu și ea n'are lăria de cătu pe cătu ambele părți voru împlini d'ua potrivă cele contractate.

„Contractul sociale este actul su-premu prin care șiă care cetățianu în-giează societății iubirea sea, intelința sea, lucrul șeu, serviciile sale, producerea sea, în schimbulu iubi-rii, intelinței, lucrului și serviciilor tuturor celor laltă. Astufel contractul sociale trebuie se îmbrăcișeze *universalitatea* cetățianilor ș'a *intereselor lor*. Decă unulu singuru ar fi lovit prin acelu contract, dacă unu singuru din interesele asupra căroru toți medularii societății suntu chiamăși a trata ar fi înlăturat, șeu strivit, contractul atunci ar fi, mai multu șeu mai pu-cinu speciale, ar fi contractul unei-a șeu a doue părți, daru n'ar mai fi alu societății, n'ar mai fi sociale.

„Contractul sociale trebuie se creșcă pentru șiă care cetățianu *binele și libertatea*. — Decă se va strecura condiționi de leu pentru unu, — decă uă parte din cetățianu ar fi, mai multu șeu mai pu-cinu, inecați de *altă par-tită*, atunci n'ar mai fi unu contractu ci uă *fraudă*, contra cărea-a cei atinși au dreptulu a protesta, la rëndulu lor, cându voru putu.

„Contractul sociale trebuie se șiă desbătu în libertate, consimțitu de șiă care individ, votat de elu êr-suși. Decă desbateră ar fi oprită, șeu trunchiată, împedită, scamolată, decă semnătura ar fi dată pe hărtia albă, șeu prin cea mai mică presiune, și fără ca mai anteu se se fi cilitu șiă care articlu, se se fi explicat și desbătu, pentru și contra, de către ori cine; șeu decă consimțimentulu ar fi fostu prejudecatu și silitu, ca jură-mentulu militar, (astufel precumu se n'șelege acestu jurământu în unele țere,) atunci contractul sociale ar fi uă conspirațione contra libertății ș'a bunurilor omenilor celor mai simpli, mai neluminați, celor mai slabi, uă despnare sistematică, contra cărea-a ei au dreptulu a protesta ori cându voru putu.

Eacă doue opiniuni osebite asu-pra contractelor sociale, și este sci-utu că amêndoue au fostu și suntu susținute de către omeni învetați și forte onorabili. Negreșitu că adevêrul trebuie se șiă cu una numai din ace-ste doue opiniuni, pentru că adevê-rulu este *unulu* êr nu cu doue fețe; una daru din aceste opiniuni este greșită; inse, de la a avu uă opini-une greșită, până la avu uă opiniune plătită, șeu condusă de simțimênte mîrșave, este uă mare oșebire; și d'ace-a-a șicemû din nou c'ar și timpul ca și noi Românii se înșelegem u-cestu mântuitoru adevêru. Se ne com-batemu, se luptămu unii în contra al-ora cu celu mai mare focu, se ne spunem unii altora că suntemu ră-tăciți, că perdemû țera, că ucidemû libertatea, adică *sufletulu*, se ne și o-

morimû, — dacă suntu omeni cari credu că din ucidere pôte nasce vi-ța — daru se ne omorimû ca omeni liberi, êr nu ca nisece lachei plătiți ca se omore pe alți lachei.

AGRICULTURA.

Prășitul porumbului.

Timpulu săpatulu porumbulu a so-situ; și éta-lu trece cu uă grăbire ne-spusu! Ce se facemû? De la incepu-tulu primăverii amû fostu contrariști de timpurile rele ce amû avutu: ploii, frigû, ba și zăpadă pe cându nime nu se accepta la densa. Cu tôte aceste, de și întărdiêtu în semănatulu porum-bulu, daru l'amû semănat. Inse o-folosû? Răcêla pământulu l'a oprit de a incolți, răcêla atmosferii l'a o-pritu de a cresce. Daru în șfârșitu tim-pulu s'a încălțitu, ploile au venit ș'au udatu ogorele, și porumbulu a isbuc-nitu din pământu cu uă putere care l'a făcutu se rescumpe totu timpul cătu l'a petrecutu în recêla pământulu și în înghiățurile primăverii. Porumbulu de timpuriu a crescutu veșdu cu ochi; ș'a crescutu cu atât mai repede cu cătu ploile ce amû avutu de astă-primă-veră și până acumû în Iuniu au fostu mai dese. Ferice de cei ce facu totu lucrulu la timpul șeu! Inse suntu mulți și de acei care preocupăți cu semēna-tulu porumbulu, cu lucrulu celu multu, au continuat acêstă lucrare până la șfârșitu împărațu, celu mai de pe urmă terminu alu semēnatulu, amândunî dir-tuă și într'alta prășitul porumbulu. Și cându au voit se încep a prăși, s'au pornitu ploile, pământulu s'a u-dat și ecă-l acumû cu porumburile mari, mai mari de cătu se sperău, căci suntu ajuns la șepet, la prășila a doua, și ei n'au primitu nici pe cea d'anteu, buruenele i-au înađușitu și este tēmă mare că nu-l voru putu prididi.

Aceste sunt temerile ce amû pu-teu osserva într'ua mică călătoria de vr'ua cinci poste ce facu șeptemăna trecută în linia drêptă de la București la câmpia Bărganului. Veștu porumbu săpatu și nesăpatu, porumbu ajunsu de săpatu de aldouile și încă neprășitu din tēu; judeca daru iscusința cultiva-torilor nostri de pe starea în care vedemû porumburile lor. Acolo unde me grăbimû se ținu de reu pe bieții nostri țeranu, de luamû mai bine sēma zeremû în capulu ogorulu pe omulu cu femeia și copii sei preșindu de focu cu o tragero de animă ce-și areta de departe că lucrăz în ogorulu șeu. La reversatul diorilor și șera într'amurgu încă amû veștu omeni cu sapele în ogore; căci, cum s'a întēplat de a fostu căletoria mea, la ducă m'amû mănecat și la vesitu amû umblat șera pe recore. Lucru inse care m'a fra-patû mai multu a fostu că de la Bucu-resci și până la Bărganu tôte porum-burile sunt semănate în linie și în emburi câte cinci, șeso fire într'unulu. Ce înlesnire, imi șicemû în sine, pen-tru introducerea macinelor de prășitu și de sepatu porumbulu! Ceva încă și mai multu, pe ici pe colu, amû veștu țeranu preșindu porumbulu cu rarița.

Au înțelesu dar țeranii nostri că cu rarița facu mai multu lucru și mai estin și în timpul celu mai scurtu de cătu eu sapa. Precumu omulu, ne ajutat de vite, nu pôte face cu hărțelulu de cătu câte-va pră-jini pe di, êr cu plugulu ară unu pogonu și mai bine, asemine este și cu sapa porumbulu. Omulu cu sapa nu pôte prăși de cătu câte-va prăjini pe di, êr cu rarița prășeșce și doue pogone, decă nu și chiaru trei șeu 4. Ce economie de timp, ce grabă în lucrare! Daru aice este cova și mai multu, este emanciparea omulu de mun-ca cea trudnică a pământulu, este sub-stituirea vitei în locul omulu, este puțința de a putu lucra omulu în pu-terea intelinței sale cu capulu în sus, cu fruntea redicată spre creatorulu șeu,

êr nu gârbovit pe pământu și cu rên-duela ce-lu face asemēnatu dobitocu-lu. Omulu ce rareșă porumbulu con-duce numai vitele și instrumentulu și lucrulu se face ca și cându aru fi lu-cratu elu singuru cu sapa și se face multu și cu înșel.

Ce aru fi ore de muncitorulu nos-tru cându cultura aru veni se-l lumi-nise mintea, se-l arete îndemănarile prodigișe ale sciinței și mai alesu ale artei agricole. Decă țeranulu nostru are semēnatu porumbulu șeu în linie, decă elu a simțitu economia de timp și de cheltuelă ce-l aduce întrebun-țarea rareșei, ce aru fi ore de produ-cerea țerei nōstre cându i s'aru spune că aceea ce elu face nu este făcutu dupe cumu se pôte face încă și mai bine și cu mai multu folosu pentru producerea economică a porumbulu șeu? Sporirea în producerea țerei s'aru im-multu cu tōtu puterea ce-l vine de la puțința de a cultiva uă cantitate in-duoită, înșecită mai mare de cătu a cultiva astă-și cându este silitu se-lu lucreș cu sapa și cu prop a sa putere.

Cumu că este posibilitate a se substitu calulu în locul omulu în pră-șitul porumbulu, acêstă ne-o aratâ nu numai faptul rarișei porumbulu, daru și macinele care s'au aflatu spre a se supstilu rarișei și care permitu a se face porumbulu lucrarea ce-lu ajutâ spre a cresce ș'a rodi. In adevêru, la ce servă prășitul porumbulu? La nimic altu de cătu la stărpirea burueni-lor celor rele care lu împiedică a cresce cându este încă tineru și micu, și la frământarea ecôrței pământulu care se prefăce în țerană; așa elu sôrbe aerulu și căldura, roa dimneșei, și prin acea umezêl se topescu păr-țile hrănitorie ale pământulu și intră în porumbu prin mulțimea rădecinelor sale, care cu ale loru vervuri, ca cu nisece gură, le primescu și le bagă în elu spre alu nutri și alu cresce. Sco-pulu acesta nu se pôte ajunge de cătu cu sapa. Oamenii nostri au căutat alu ajunge și cu rarița; inse n'au isbitu; căci rarița redică brasde, și de bras-de n'are nevoie porumbulu în celu ân-tēu periodu alu crescerele sale.

Este unu altu instrumentu care se numescu *sapa de calu*, fiindu că unu calu o tragê și fiindu că în faptu face lu-crarea sapei, êr nu a bârletulu sau alu rarișei. Cine va da țeranilor, cul-tivatorilor nostri, puțința de a întrebun-țarea sapa de calu la prășitul d'ân-tēu alu porumbulu? Eacă acea-a ce este de făcutu pentru a cultiva cu mul-tă economie porumbulu, și care n'amû veștu-o nicăirea de la București până la Bărganu, cu tôte că amû trecut și pe lângă Panteleimonu, unde se di-ce că aru fi aprinsu foculu sacru alu sciinței. Sciința inse amû veștu-o pe la alte moșii ale căroru semănaturi sunt mai frumoșe și mai alesu *mai curate* de cătu ale Panteleimonulu, ale căroru porumburi le amû gășitu pră-șite, cându ale Panteleimonulu le amû lăsatu inecate în buruene, ale căroru porumburi se prășeu cu rarița, cându la ale Panteleimonulu abia veștu căți-va omeni care șambătă începuse a prăși cu sapa în partea cea mai depărtată a otarulu despre Cernica. Cultivatorulu de la Panteleimonu prășeșce cu sapa cându țeranii de la Fundeni rarișă por-umburile lor; unde daru este sciința mai multu aplicată? La Panteleimonu ori la Fundeni? Și cu tôte că la Pan-teleimon cheltuesce Statulu sulu de mi de lei pe anu pentru progresulu agriculturêi, progresulu este la Fun-deni unde țera nu cheltuesce nici uă para. Daru progresulu este și la Vrănesci unde grănele sunt pre cătu de frumoșe pre atât și de curate, cându ale Panteleimonulu sunt murdare, sunt meste-cate cu secară; ș'apoi nu credemû că este progresu agricolu acolo unde gră-ulu este amestecat cu secară, unde prășitul se face cu sapa, unde arătura este *plină de bulgări*, încatu chiaru rari-ța n'aru putu se sape porumbulu.

Are și rarișă folosulu iei în pră-șitul porumbulu; inse nu la prășitul anteu, ci la celu de alu douile, cându este nevoia a se aduna țeran la ră-dăcina porumbulu pentru alu întări, a se face moșiorie la rădăcina lui pen-tru alu sili se scôșă alte rădecini, se-și imulșeșă gurele și se sôrba din pâm-mentu cătu se va putu mai multu hrănă spre a se face astu-fel cătu se pôte mai roditi.

Brasdele ce redică rarișă la re-dăcina porumbulu, voru fi cu atêtu mai folositoare cu cătu voru fi mai mari, mai nalte, adică cu cătu le voru acoperi în mai multe rădecini. Inse pen-tru ca se pôte umbla rarișă și ca se pôte aduce țerană mărunțică la rădăcina porumbulu, se cere ca ogorulu se fie amărșitu bine mai nainte de a fi se-mănat. Decă va fi cu bulgări de cei care se vedu pe ogorele Panteleimo-nulu și asemnea căroru companionulu meû de căletorie șicea că n'a veștu în totu cursulu călătoriei nōstre, apoi nici rarișă nu pôte șapa porumbulu, nici sapa de celu cu atêtu mai puținû nu-l pôte prăși.

Prășitul porumbulu cu macinele aceste, adecă cu sapa de calu și cu rarișă, este una din lucrările cele mai importante cu care aru trebui se in-zestrămû agricultura nōstră. I. I.

PARISULU

IN

AMERICA.

Capitolulu XV.

(A vedu Nr. de la 25 Maiu)

Uă suvenire a patriei depărtate.

Sosirea femeiei ș'a copiilor mei indulci superarea mea; șcirile erau lune. Alfred și Henri alergaser în tôte adunările și culeseseră pretundeni bravo și fagăduințe; Jenny și Suzanna veșu-seră pe tôte amicele lor. Doue sute de dame, cele mai însemnate din orașiu, purtau la gâtulu lor fotografia mea în medalionu, alegerea era asi-curată.

Veselia prândulu meû modestu vindecă cu desevêșire ranele mele. N'aveamû toți de cătu nă animă ș'unu sufletu. Jenny a mea era mai animată de cătu la botezulu anteuulu șeu cop-ilu. Amû observat totu-de-una că femeiele suntu firesce ambițioșe; unu bărbatu june și frumosu, daru care nu este nimic, nu va avea nici uădată artea de a-i place multu timp; unu bărbatu betrânû va primi cea mai dulce a loru iubire dacă averea șeu gloria încununază perulu șeu celu albu. Cându amorulu sa umeșce cu acêstă ambițione legitimă, femeia devine aturci, în tōtă frumuseșca cuvântulu, adevêrata nō-stră jumetate. Trăesci, cușei, visezi cu altulu: este adevêrata fericire pe pământu; fericire ore cumu necunos-cută în Francia, unde moda opresce femeiloru gusturile serioșe, pasiunile generoșe; fericire comună în Statele-Unite, unde opiniunea publică invită pe femeie a lua uă otărire. Suzana ora și mai infocată de cătu mama sea; era sângelu meû! ea nu vorbea de cătu de alegerea mea. Este adevêratu că fă-cuse din Alfred unulu din alegătorii mei cei mari; a se ocupa de mine, era a se ocupa de densusu.

Sera fa uă nouă demonstrațione electorale. Toți pompiarii, în mare uniformă, avêndu fie-care uă torță în zână, defilău supțu ferestrele nōstre, cu musica în capu. Tinerii din orașiu, îmbrăcați cu uniforme și cu costume variate, îi insocia cu lungi prăjini avêndu în vêrf lanternes chineșe. În mișloculu cortegiulu, unu forte mare stindariu c'unu transparinte luminat a-rotă mulțimii uimite doue feluri de draci negri eșindu din flacări cu pa-chete albe. Numele lui Green ș'alu lui Smith, scrise de asupra figurelor, dau unu înțelesu omonescu acoste scene infernali, ce se aplauda în trecerea sa. Femeia și copilulu cescăpaserămû erau

trași într'ua calșă înhămată cu patru cai albi, și împodobită cu lanterne și inscripțiuni. Era unu marșiu triumfale, uă procesiune demnă de frumoșele țile din Eleusis. Din tôte părțile isbucêu strigări, bravo, și câte uă dată și unele murmure, îndată acoperite de ura! O-positiunea era invinsă și risipită de frumoșele nōstre invențiuni. Era cu greû lui Little de a rivalisa cu minu-nile nōstre. Ce putea elu se preâmbu pe strade? Acționari ruinați? Nu se amăgesce unu poporu cu acestu spec-taculu din tôte țilele.

La deca ore, Jenny ne citi Biblia. Ne opriserămû la alu cinc-șeceloa ca-pitululu alu lui Daniel, adică la istoria regelui Balthazar, ș'a mării resbun-ătorie care scrie pe pârtele sentința de môrte: *Mané, Thecel, Phares*. Fra pen-tru Martha uă frumoșă ocașione de a profetisa; ea se folosi de densa. Cu voiă fără voiă, me compară cu Nabu-chodonosor, și me condamnă a *remâne cu asinul selbaleci, ș'a mânca erba câmpurilor*, ca unu boi, dacă vre uă dată voi uita că celu Prea Înaltu are uă putere suverană asupra omenilor, și că pune pe tron pe cine voicșce. Lecțiunea mi se părea camu tare pen-tru unu șitoriu inspectore alu strade-lor; daru pôte că nu este trebuință de a fi rege pentru a avu trufia și in-solința lui Nabuchodonosor. Cine șie dacă micii funcționari din Asiria nu erau mai impertinți de cătu mărșilulu lor suveranu?

Risei de Sibia; eramû mișcatu inse d'acêstă candidatură, și prea multu mișcatu pentru a putu dormi. Așa, îndată ce me urcai în camera mea, um-plu uă pipă c'unu minunatutu tutun din Virginia, și ședêndu lângă ferêștră me încercai se liniscescu simțurile mele turburate.

Strada era deșertă; luna, lu minându cu palida sa lumină casele mate și închise, adauga pe lângă misteriu și liniscea nopții; tôte dormiau în depărtare; tôte tăceau. Singurul scomotu care turbura acêstă tăcere universalu șeu mai bine care lu făcea se se simț mai multu, era tic-taculu unu cucu pusu lângă patulu meû. Legănatu d'acêstă cântec monotonu, amôrșitu de fumulu tutunulu, lăsamû s'a-lerge visele mele, cându de uă dată orologiulu se însușă. Uă scărșătură de scripeți, unu gemetu de rote și de corde anunță că ora avea se sune. Me sculai se admiru acêstu capu d'operă de orlogerie germanică. Cându m'a-propria, unu cocoșiu de lemn zgră-vit, pus de asupra *cuculu*, băt din aripe și scôșe trei strigate ascuțite. Suptu cocoșiu se deschise răpede uă uși, și-mi aretă Parisulu, Sena și Hô-tel de Ville în 1830. La Fayette, cu perucă blondă, cu haină albastră, cu pantalonulu albu, îmbrăcișă de uă dată unu fantasinu, unu gendarmu ș'unu drapelu tricoloru pe care sa citia cu li-tere d'aur: *libertate, ordine publică*. De unu spre-dece ori orologiulu băt, și de unu spre-dece ori bravulu La Fayette dete din capu și mișcă drapelulu șeu; apoi ușa se închise, cocoșulu galu mișcă aripele sale, strigă mai ascuțitu de cătu pină atunci, și visiunea dispăru.

Acêstă suvenire perdută, acêstă devisă de multu timp uitată, destep-tară visele d'auru, ale juneșei mele. Cumu bătea anima nōstră la 1830! Ser-manî inoranți, nu șciamu atunci că li-bertatea, ca tôte amantele, ruineză și trădeză p'acei cari o iubesc. *Lib-ertate, ordine publică*, cuvinte terribil. *Mané, Thecel, Phares* ale timpurilor mo-derne! Eacă enigma ce, la fie-care cinc spre-dece ani, șfincele revoluțio-niloru propune Franciei, totu deuna gata se devore pe Oedip care nu ghicesce. *Libertate, ordine publică*, s'ar di-ce că suntu doui inimici nemuritori, cari, pe rindu învingetori și învinși, suntu neînșelâți în luptă, în care noi suntem în jocu. Într'ua și libertatea triumfă, cerulu re-sună de bucuria și de șperanță, daru

suptu masca acestei divinitati senine, anarcia triumfa, tragandu dape densa resbelulu civilo, atacandu tote drepturile, amenintandu tote interesele, facandu se se retraga de groza unu poporu spaimentatu. A doua zi, se instala ordinea publica, cu sabia in mana: dandu pacea, impundu tacerea, sdrobindu indatã ori ce bariera, si cu propria sea greulate alunecandu spre prapastia in care cade ori ce putere pe care nimic nu o consiliaza si nimic nu o impiedica. De unde vine acestu perpetuu naufragiu? De unde vine ca de zepte deci de ani unu poporu onestu, bravu, ingeniosu, nu inalta de catu ruine, totu-deuna nemuliamitu, totu deuna inelatã?

Cum se intempla ca in Statele Unite, unde libertatea intorce tote capetele, unde nimeni nu vorbeste de ordine publica, pacea din intru se nu fie nici uã data turburata? In acestã democratiã turbulenta, in acestã multime lasata in voia sea, fara policia si fara gendarmi, pentru ce nu suntã nici rescõle nici revolutiuni? America n'are ca noi uã sutã de miã de funcionari aseptați in linia de batac, uã administratiune admirabile care reguleza totu, previne totu, dirige totu, reglementeaza totu; ea n'are, in facia acestei organizatiuni strine, unu poporu domolu, comandatu, impiedicatu, dirigiatu, reglementatu, si cu tote acestea ea este liniscita si fericita. Libertatea garantata in deplinulu seã exercitiu de lege, pedepsita in escesele sale de justitia, eca ordinea publica pentru americani. Spiritulu lorã marginitu nu s'a inaltatu nici uã data pina l'acea centralizare mintitoria care face unitatea si gloria noãtrã. L'acestu poporu primitivu, nu s'a despãrtitu de libertate ordinea publica, n'a fostu nici de cumã personificata, n'a fostu incongiurata de ingrozitorie intãrituri si de tunuri totu deuna incãcate. Nici administratiune ierarhica, nici policia preventiva, nici ordinanțe, nici funcionari inviolabili, nici tribunali privilegiate. Niciu din acestã savante mecanica care, la natiunile civilisate, sdroscesc ori ce improtivire, si strivesc ori ce individuu. Legea a totu putinte, cetãtãniulu domnu si respundetoriu pentru faptele sale, funcionariulu redusu la dreptulu comunu, administratiunea justifiabila de tribunali, judecãtoriulu singuru interpretu alu legiã, eca totã sistema. Este d'ua simplicitate ridicula. Numai legi si judecãtori in acestu embrionu de guvernũ, si cu tote acestea pretutidentã pacea, si pretutidentã avuția. Ciudadã deridere a fortunei pe care marii nostrii politici n'au esplicatu-o ancã. Cum nu s'a doveditu ancã americaniloru ca suntu fericiti, contra tutoru reguleloru, si ca trebuie se invidieze revolutiunile noãtre?

In aceste frumoșe cugetãri, adormiã. Nu seã de catu timpu me odinamũ, cãndu me simtiã fara veste scuturatu d'ua mãna puterica. Lingã mine, pe patulu meũ, era unu brigadieru de gendarmã. Acestã vedere imi facu plãcere. Unu gendarmũ! Eramũ in Francia, regãsiamũ patria.

— Scõlã, scõlã, domnule Lefebvre, imi strigã brigadierulu c'unũ acentu gasconũ cari mirosia a usturoiũ d'ua leghe.

Priviã de aprõpe pe acestu plãcutu mesagerũ; figura sea nu mi era necunoscutã. Acelu ochiũ, acea voce, acela risu sardonicu, era teribilele spiritu, Jonathan Dream, inamiculu meũ. La vederea acestui trãdãtoriu, bucuria mea se schimbã in grozã.

— Cine esti? Ce voesci, întrebai? Cu ce dreptu intri nõptea la unũ cetãtãniũ liniscitu? Casa mea este cetatea mea.

— Tãcere, burgesele, respunse gendarmulu. N'avea lipsa de rațiune de a raționa cu autoritatea care nu raționeazã, fiindu ca are totu deuna rațiune.

Indatã apoi, deschise giberna sa si scõse uã gramadã de hãrtie timbrate.

— Numeru unu, dișe elũ. Domnulu Lefebvre: vorbindu cu persoãna sea. Pentru c'a avut nerușinarea se critice intr'ua fõia publica autoritatea municipale, cu ocaziunea pavagiului stradei: unu avertismẽtu, asteptãndu mai bine.

— Este prea multu acestã, strigã. In locu de a-mi da unũ avertismẽtu, autoritatea ar face mai bine se-mi adreseze scuse, si se schimbe pavagiulu.

— Tãcere, burgesele, dișe soldatulu. Ca particulariũ, nu tãgãdușeu cã pavagiulu este reũ; acumã rãdicalu doue dobitoce cadute naintea porții; daru ca gondarmũ, declarã plãngerea dumatã atãtu de incõșerã pre cãtu si neoportuna. Dacă colonelulu meũ mi-ar dișe: *Brigadier*, mãne va fi nõptea la amiadiũ, i-așiu responde: *Bine, colonelule*, ș'așiu trãnti in sala policiei pe celũ d'antẽtu strengariũ care s'aru in cercã se dișã cã este diuã. Ordinea dișe cã pavagiulu este bunũ; deci trebuie se fie bunũ; numai vointiũ de reũ c'ua vinovata unelcãro arũ cadã intr'adinsũ se-șã frãngã gãtulu.

— Ce, dișei revoltatũ, n'amũ eu dreptulu a critica autoritatea care nu implinesce datoria sa?

— Din contrã, burgesele, respunse brigadierulu, plãnge-te; autoritatea franceșe voescu indestulũ se fie censurata; daru trebuie se fi respectuosu cu densã. Nu i-ai cerulu voiã s'o critici. Ai fostu reũ crescutũ, iubitulu meũ.

— Bravulu meũ, te respectũ, daru judeci ca uã giberna. Autoritatea este facuta pentru noi, mi se pare; nu suntemũ noi facuti pentru autoritate.

— Retãcere colosale, dragulu meũ, dișe gendarmulu c'unũ aerũ de desprețiu care me revoltã. Acei cari se supunũ suntũ facuti pentru acei cari comandã; acei cari comandã nu suntũ facuti pentru acei cari se supunũ.

— Daru noi suntemũ Francia, suntemũ țera.

— Țera, dragulu meũ, dișe nepãsetoriulu brigadierũ, se compune de mareșali, generali, coloneli, capitanu, locoteniũti, prefectũ, primari, si alte ueforme brodate pe cari te respectũ; cei lași suntũ uã adunãtura de conscripti si de contribuabili cari trebuie se se supnie și se tacã.

— Fãrã a murmurã, nu este așia? Cunoscũ acestũ cãntecũ. Ai dacã amũ avẽ justitia!

— N'ai avẽ administratiunea, burgesele; ai fi unũ Iroquois, ca Englesii si alți canibali cari facũ ce voescũ. N'ai avẽ onõrea a fi unũ civilisatu ș'unũ Franceșe.

— Numerulu doue, urina elũ. Domnulu Lefebvre, pentru c'a avut cãntãntã se preãble din ușiã in ușiã trista sa persoãna; mesurã a d. prefectu, care lu destitue din funciunile sale de membru alũ biurolulu de binefacero, asteptãndu ceva mai bunũ.

— Ori ce candidaturã este liberã, strigã.

— Fãrã indoielã, dișe gendarmulu, este liberã, daru cu autorisarea autoritașii.

— Numerulu trei, susumitulu Lefebvre, pentru c'a distribuitũ, seã a pusũ se distribușã buletinuri electorali avẽndu numele seũ, seã acela alu unorũ *quidam* totu necunoscuti si scandaloși: invitare a se infãcișã de astũ-đi peste optũ zile naintea dd. președinte si judecãtoriã tribunalelu de policia corecționale pentru ca susumitulu Lefebvre se respundã despre delictulu de distribuere de imprimate ne autorisate.

— Ce-feliũ! nu potũ eu distribui alegãtorilorũ mei buletinulu pe care este scrisũ numele meũ?

— Poți totũ, dragulu meũ, respunse brigadierulu, daru cu autorisarea autoritașii. Ascultã dacã nu te invoieșci l'aceșta, iți inchipușoi cã autoritatea protectõriã si mintitoria va lãsa pe niscã desmetici se facã uã nerođiã care arũ degenera in opozițiune? Dacă așiu fi eu guvernulu, te-așiu inchide pe datã, asteptãndu ce-va mai bunũ!

— Numerulu patru. Susũ-numitulu Lefebvre, pentru c'a unitũ in publicũ cu uã trupã de *quidam*, intruniã intr'ua pretinsã adunare electorale, cea-a ce constituie unũ clubũ, dacã nu chiarũ uã societate secretã, invitare a se infãcișã naintea susũ-numitulu tribunale, pentru a fi condamnatũ, in virtutea art. 291 din codulu penale, la inchisõriã, asteptãndu ce-va mai bunũ.

— Numerulu cinci. Susũ-numitulu Lefebvre, pentru c'a inpișũ pe

fiulu seũ minore a ținã in susũ-numitulu clubũ unũ discursũ incendiariũ contra onorabilũ si discretũ persoãna d. Petit candidatũ alũ autoritașii, invitare a se infãcișã naintea susũ-numitulu tribunale, cu vinovatu, ca complice, si asemenea respundetoriũ despre ar tãtu delictũ, asteptãndu ce-va mai bunũ.

— Cel n'amũ eu dreptulu a intruni pe alegãtorii mei, si ei n'au dreptulu a sci ce cugetã represintantele lorũ?

— Ei au tote drepturile, dragulu meũ, respunse brigadierulu, daru totu cu autorisarea autoritașii. Frumosũ lucru dacã intr'ua casarmã s'aru lãsa soldatũ a se intruni ș'a striga fara permisione!

— Daru noi nu suntemũ intr'ua casarmã.

— La intrebare nerođã nu este respunsũ, dișe gendarmulu. Cu tote acestea, burgesele, voiũ bine voi a me cobori penã se luminezã adẽncã dumatã nesciũtã. Ori ce Franceșe se nasce soldatu, si facutu ca se astepte ordine. Cu cãtu este mai condamnatũ cu atãtu-a este mai mulțiamitu. Se nu se turbare supunerea care este bucuria sea. Dacă așiu fi guvernulu, așiu spẽndura pe toți flecariũ, asteptãndu ce-va mai bunũ.

— Numerulu șese. Susũ-numitulu Lefebvre, pentru c'a acoperitu seũ a lãsatũ a se acoperi zidurile de așio ne-nsemnãtorie si criminali, *item*, pentru c'a organizatu seũ lãsatũ a se organiza uã procesiune revoluționariã si pregãtitũ uã rescõlã necuviinciosã, care arũ fi isbitũti fara ingrijirile si privighãrea neadormita a Policiei, care are totu de-una unũ ochiũ deschisũ, invitare a se infãcișã naintea susũ-numitulu tribunale, pentru a se vedẽ condamnatũ la pedepșele prevãdate de lege, asteptãndu ce-va mai bunũ.

— Grațã, brigadiere, strigã, grațã, domnule gendarmũ! suntũ victima unei retãciri. In Francia, fara nõdoielã, așiu fi unũ mare culpabile; dar suntemũ in America, suntũ nevinovatu. Cea-a ce este uã crimã in Francia este unũ dreptũ in Statele-Unite.

— Fã-mi grațã de grațiele dumatã, dișe ne impãcatulu gendarmũ scoțẽndu din bozãnarulu seũ ce-va care seamãna cu niscã lanțuri. Ca particulariũ, n'amũ uã ani-nã nesimțitorã, suntũ mẽndru d'aceșta darũ, in acestũ momentũ, suntũ organulu legiã.

— Atunci legea este uã gasconadã.

— Tãcere, rebelule, destulũ ai vorbitũ. Dacă v'aru asculta cine va, ași uã toți nevinovatu ca copilulu care se nasce. Nevinovatu seũ nu, *pekin*, te bãnuescũ cã ești bãnuitũ; si, ca precauțiune, te areșteđũ.

Dișẽndu acestã, imi strẽșe braciulu cu atãta putere, in cãtu scoșei unũ strigãtu de durere. Acestũ strigãtu me desteptã. Mulțumitã lui Dumnezeu, visamũ!

Pentru a goni acestã grozavã spaimã, aprinșe gasulu. Orõra! in fundulu patulu zãriũ umbra unũ braciũ ameninșãtoriu, ș'acelu tricornũ, ș'acelu pomponũ care face se ngãlbenșã pe cei mãi indresneți.

Inghiãciatũ, cu aniãna trãmurãnto, remãșei nemiscãtu ca unũ criminalũ care asteptã sentința de mõrte. In acelaș momentũ cocoșulu de la *cucu* cãntã, cocoșulu care gonesce spiritele cele rele ale nõpții; mo intorsei cãtre zidũ, si, incepũti a rãde cu hohotu. Acelu braciũ care me spãimẽntã; era alũ meũ; acelu tricornũ nu era de cãtu umbra cãtorũ-va peri sburlișũ, acelu ieribile pomponũ, in fine, era șuviãta. Pentru respectulu cãtre pudõrea cititorilorũ mele, nu voiũ isprãvi.

Stinșe lumina, si aruncẽdu-mã pe patulu meũ.

O gendarmũ, stigã, bravũ si leale soldatũ, animã simplã si generoșã, nimeni mai bine de cãtu tine nu represintã ordinea publica la unũ poporu care nu ințelegẽ autoritatea de cãtu in uniformã, și pacea de cãtu cu paloșulu in mãnã! Spaimã a cerșitorulu ș'a vagabondulu, remușcare a contrabandierulu, consciința a birtãșulu ș'a neguțãtorulu de vinũ, religiune si morale a burgesulu, braciũ dreptũ alũ D. mare, organulu d. prefectu, o gondarmũ te respectũ și te iubescũ; darũ ertã indresnelã fantasiel meũ; așiu voi ca intr'ua di se nu mai fie uã crimã; așiu voi ca policia se nu mai impiedice binele prea mare spre a preveni reulũ care nu este de cãtu excepțiunea; așiu voi ca libertatea datã la toți cetãtãniũ, se gonescã din legile noãtre deliptele; așiu voi, in fine, (o mi-

nistru alũ autoritașii, nu da din umeri!), așiu voi ca justitia singorã se-și dea ordinũ, si ca misiunea la resbunãtorie se se marginescã a urmãri pe cei rei, ș'a areșta pe scelerãti, denunșati pe cale legale. Sciũ, o brigadierel cãtu de multũ te va face se riđi acestã utopiã americanã, darũ o lasũ mostenire vãcului doue-deci si unulu ca eugentã care, intr'ua di, va face numele meũ nemuritorũ. Atunci cerũ ca in orașulu meũ natalẽ, in miđloculu pietõei care va inlocui strada si casamea, se mi se rãdice unũ bustũ imaginariũ de asupra unei fontõne fara apã, sãpãndu-se pe densulu urmãtorã inscripțiune:

Visãtoriuulu
care
in 1862
cereã ca justitia singurã
se aibã
dreptulu de a areșta pe cetãtãniũ,
si numai dupe denunșãrea legale,
gendarmeria recunoscatõriã,
14 Iuliu 2089.

Și lasũ cea din urmã a mea piesã de cincũ franci Academiei de inscripțiuni si frumoșe litere, cu dobõnda capitalisatã in cursũ de doue vãcuri, pentru ca se redige in limba ebreã, copãtã, sanscritã, si siriãcã uã ideã pe care Franceșele, nãscutu, iscusitu, (1) n'a ințelesu-o nici uã datã, si pe care limba sa este in neputința de a o esprime: *sub lege libertas* (2).

(Va urma.)

Domnule Redactore!

Veđẽndu singurãtatea si deșertulu ce domnescũ, impregiurulu profesoriilorũ si scolarilorũ la esamele generale din acestũ anũ, mi-a venitũ ideã a va ruga se bine-voiți a publica in diariulu d-voștre aãturata programã, inșocindu-o si de urmãtorile reflexiuni, cu dreptũ cuvẽntũ provocate de indiferința ce aratã pãrințiũ pentru progresulu fiiloru lorũ.

In adevẽrũ, domnule Redactore, profesorii, acești ministriã ai regenerãrii Romãniei suntũ coprinși de mirare, veđẽndu pucinuã interesũ ce areã pãrințiũ pentru cultura fiiloru lorũ. Uã atare apãtia din partea lorũ e vinovata pinã la unũ punctũ criminalẽ, fiindũ cã lovescẽ viitorulu juneã generațiunii, care se vede lipsitã de pri veghiãrea si ingrijirea ce pãrințiũ ne-

(1) Nẽ malin. Cu ocaziunea acestei satire sãngerõșe contra Franceșulu atẽtu de inteligente si de iscusitu, si care cu tote acestea se lasã a se domni de obiceiulu de a crede, de a se inclina si de a astepta totũ de la autoritate, obiceiũ pe care Romãniulu, in profesiunea sa de credința din celũ d'antẽtu numerũ alũ seũ, declarã cã misiunea sea este de a lũ combãte, vomũ aduce aminte aci vorba vechiã romãnescã:

Omulu iscusitu
Și fãr de cușitu,
Cãndũ șede la masã
Fõrte reũ iã pasã.

(2) Sub lege libertatea. (Not. Red.)

PROGRAMA.

De invecãturile si zilele in cari au să se facã esamenile in clase Gimnasiulu LARSARU, pe anulũ scolaricũ 1863-1864, de la 8 pinã la 11 ore ante-meridiane.

CLASSA I.		Profesorũ.	
1. Istoria si Geografia	de la 1-2 Iuniũ inclusivũ.	D-nu T. Ciocanelli.	
2. Limba Latinã si Romãnã	4-6	Idemũ.	
3. Franceșe	9-10	F. Bonnans.	
4. Matematica	12-13	Ciocanelli.	
5. Religiunea	15-16	Diacon Russo S. Popp.	
CLASSA II.			
1. Religiunea	de la 1-2 Iuniũ inclusivũ.	Diacon Russo S. Popp.	
2. Limba Latinã si Romãnã	4-6	D-nu P. Popescu.	
3. Matematica	9-10	Idemũ.	
4. Limba Franceșe	12-13	F. Bonnans.	
5. Istoria si Geografia	15-16	P. Popescu.	
CLASSA III.			
1. Istoria Naturale	de la 1-2 Iuniũ inclusivũ.	P. Buescu.	
2. Limba Latinã si Romãnã	4-6	C. Adam.	
3. Matematica	9-10	A. Borãnescu.	
4. Istoria si Geografia	12-13	C. Adam.	
5. Limba Franceșe	15-16	F. Bonnans.	
6. Religiunea	18-19	Diacon Russo S. Popp.	
7. Desenulu	20	P. Alessandrescu.	
CLASSA IV.			
1. Limba Franceșe	de la 1-2 Iuniũ inclusivũ.	F. Bonnans.	
2. Fizica	4-5	P. Buescu.	
3. Istoria si Geografia	9-10	C. Adam.	
4. Religiunea	12-13	Diacon Russo S. Popp.	
5. Limba Latinã si Romãnã	15-16	C. Adam.	
6. Matematica	18-19	Borãnescu.	
7. Desenulu	20	P. Alessandrescu.	
8. Limba Italianã facultativã	21	O. Spinazzola.	

Consiliulu superiorẽ de instrucțiune Publicã.

Aaron Florian, Ioãne Zalomiã, A. Treb. Laurian, Davila.

boșitũ trebuie sã exerciteze asupra fiiloru lorũ. Decã in cursulu anulu capii de familiã se mulțimescũ numai a trãmite pre fiiloru la scõlã, fara de a se informa despre gradulu lorũ de invecãturã si putere, celũ pucinu e-samele generale e ocaziunea cea mai oportuna cãndũ ar putẽ face acestã. Urmarea naturalã e cã cei mai mulți pãrinți de familiã nu cunoscũ progresulu seũ regresulu copiiloru lorũ, si tocmai de finele anulu scolaricũ vinũ de coplescũ pe profesori, stãruindũ cu rugãciuni sã le trecã in clasa urmãtorã pre liti romași repetenti.

Acestã nepãșare a pãrinților pentru fiitorulu juneã posteritașii e una din cauzele pentru care instrucțiunea publica la noi nu iã avẽntulu meritatũ, ce cu dreptũ cuvẽntũ se așceptã de la juneã romãnã, de la naturã dotatã cu uã minunatã aptitudine la totũ felulu de invecãturã.

Decã inse in materie scolarice lumea noãtrã se areã atãtu de indiferente, apoi in alte ocaziuni nu-i potũ contesta curiositatea, interesulu celũ mare, de care e dominatã. Visitãzã cine-va cafenelele, grãdinile publice, seratele, balurile, iluminãțiunile, in fine totũ felulu de priveliscũ, cari atingũ simșurile, si se va convinge despre adevẽrul observațiunii mele. Suntemũ apãticũ, d-le Redactore, in constatarea progresulu intelectualẽ alũ juneã generațiunii, darũ suntemũ fõrte activi, neobosiți, neadormiți in a ne înșela mutualmente, in a cãuta care de care se desbrãce pe aprõpele seũ, se-lũ pãgubescã spre a ne procura miđlocele de *bien être materialũ*, ce uã coruptã civilizațiune a introdusũ in societatea noãtrã. *Le bien être* materiale, satisfacerea simșurilor, e unica țintã la care tinde lumea noãtrã, miđlocele inse, prin cari așanje la acestã fãã cãtu de culpabili, cãtu de degradãtorie. *Le bien être* morale, esteticũ, remãne partea celorũ înțelepți, celorũ simpli, adicã a celorũ prosti. Cu toțiã in teoriã admirãmũ și aplaudãmũ unũ Brutu, unũ Cincimatu, unũ Fabriciũ, unũ Catone, unũ Socrate, unũ Aristide, unũ Cãvurũ, in fine pro toți õmeniã cei mari, cari prin viața si faptele lorũ uã contribuã la glorificarea si la mãrirea patriei lorũ; cãndũ inse vine vorba de practicã, devenimũ niscã curãși Sibariti, Eliogabali, pentru simplulu cuvẽntũ cã civilizațiunea *le bien être* materialo nu ne irtã sã fimũ altũ felũ.

Esigințele unei civilizațiunii reũ ințelegẽ e plaga care rõde si fremẽntã societatea noãtrã si care stinge in animele noãtre ori ce simșiminte nobili, mari si frumoșe. *Le bien être* materiale a ajunsũ criteriulu tuturor acțiuniloru noãtre. Ințelepți si fericiti suntũ numai acei cari in viața lorũ se conducũ nu mai de unũ asemenea criteriũ!

Priimiți etc.

Profesore C. Adam.

